

บทสัมภาษณ์

คุย คุย คุย

วัลยาพร นาวิการ

ในหมู่นักอ่านไม่ว่าจะเป็นนักอ่านเรื่องสั้น นวนิยาย หรือสารคดีคงจะไม่มีใครที่ไม่รู้จัก 'ดวงใจ' นามปากกา 'ดวงใจ' อุบัติขึ้นในวงการวรรณกรรม หลายสิบปีมาแล้ว มีผู้สัมภาษณ์ 'ดวงใจ' ลงใน นิตยสารและหนังสือพิมพ์มากมายหลายฉบับ แต่ วันนี้ 'ภาษาปริทัศน์' ขอนำผู้อ่านเข้ามาสัมผัสอีก แก่มุมหนึ่งของชีวิตของ 'ดวงใจ' มิใช่ 'ดวงใจ' ในฐานะนักเขียนผู้ใช้ปากกาและจินตนาการสร้างสรรค์ ความบันเทิง หากแต่เป็นผู้ที่ทำงานด้านวิชาการในฐานะ 'เรือจ้าง' เรือที่ท่านบรรจงพาย บรรจงประดับ ประคองให้ผู้โดยสารหญิงชายขึ้นฝั่งไปได้อย่างรอด ปลอดภัย 'ดวงใจ' ของเราวันนี้คือ รองศาสตราจารย์ประทุมพร วัชรเสถียร อาจารย์ประจำคณะ รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งนอกจาก ท่านจะเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญมากมายใน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว ท่านยังมี ประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษให้กับนิสิตคณะ รัฐศาสตร์ เราจึงขอนำท่านผู้อ่านมารู้จักกับ รอง- ศาสตราจารย์ประทุมพร วัชรเสถียร ในฐานะ อาจารย์ผู้สอนวิชา Readings in International Relations

- เคยได้ยินหลายคนพูดถึง American Studies ของคณะรัฐศาสตร์ ไม่ทราบว่าเป็นชื่อของรายวิชา หรืออย่างไรคะ

- หลายคนเข้าใจ American Studies ของจุฬาฯ ผิดจากความจริง American Studies ของจุฬาฯ มี ลักษณะเหมือนกับเป็น information center มากกว่า

จะเป็น study center ประการแรกเราไม่มีวิชาสอน ประการที่สองเราไม่มีปริญญาให้ เพราะฉะนั้นในกรณีนี้เราจึงไม่มีบัณฑิตรัฐศาสตร์ที่ major ทาง American Studies แต่โดยบังเอิญเป็นเรื่องของบุคคล คือ รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ มุ่งการดี ซึ่งเป็นผู้อำนวยการของ American Studies คนที่สองถัดจากรองศาสตราจารย์ ดร. กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ท่านมีวิชาสอนคณะรัฐศาสตร์ว่าด้วยเรื่องประเทศอเมริกา เช่น วิชานโยบายต่างประเทศของอเมริกา และวิชา advanced อื่นๆ ขณะที่ท่านสอนท่านก็ประชาสัมพันธ์กับเด็กว่าเรามีเอกสารอ้างอิงมากมายที่โครงการฯ ขอให้มาใช้ จึงดูเหมือนว่าโครงการนี้ serve เด็ก course นั้น ขณะเดียวกันในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา American Studies ของเราได้รับงบประมาณมาจากมูลนิธิ Fulbright และ Kennedy ให้มี visiting professors มาประจำอยู่ แทนที่เขาจะมาวิจัยส่วนตัวหรือมาจัดสัมมนา เขาก็มาช่วยสอนวิชาของอาจารย์วิวัฒน์ด้วย ดูเหมือนเป็นบริการจาก American Studies ในแง่ของโครงสร้าง American Studies ขึ้นอยู่กับฝ่ายวิชาการ ในขณะที่วิชาทุกวิชาที่คณะรัฐศาสตร์เปิดสอนขึ้นอยู่กับคณะรัฐศาสตร์

- ขอดูมายังเรื่องของรายวิชา Technical English ของคณะรัฐศาสตร์บ้างนะคะ ทราบว่าอาจารย์สอน course นี้อยู่ ขอความกรุณาอาจารย์เล่าถึงการจัด course และการสร้างบทเรียนด้วยค่ะ

- รายวิชาภาษาอังกฤษของเราใช้ชื่อว่า Technical English มาเรื่อย จนกระทั่งเมื่อ 10 ปีที่แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น Readings in International Relations แต่ไม่ว่าจะชื่ออะไรก็ตาม เรามีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตบัณฑิตสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มีทักษะทางการใช้ศัพท์ทางด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เรื่องนี้เป็นปัญหาไม่น้อยเท่าที่ผ่านมา ถ้าเรากำหนดให้เด็กอ่าน textbook

ภาษาอังกฤษประกอบรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เขาจะไม่อ่าน แต่จะไปหาภาคภาษาไทยมาอ่านแทน ซึ่งถ้าบังเอิญมีอยู่สัก 2 เล่ม หนังสือ 2 เล่มนั้นก็ถูกยืมถูกอ่านเสียจนขาดวัน list หนังสืออ่านประกอบที่เราให้ไปสลิปๆ เล่ม จะมีนิสิตเพียง 1% เท่านั้นที่ไปอ่านและที่อ่านก็อ่านเพียง 1% ของ reading list ทั้งหมด นั่นคือปัญหาที่พบในทุกๆ course มาถึงวิชา Readings in International Relations ก่อนอื่นดิฉันต้องขอเรียนว่า ไม่เคยเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาก่อน นอกจากนี้ก็ไม่เคยคิดว่าตัวเองเก่งภาษา แต่อาศัยที่เป็นคนสนใจเรื่องภาษาและเรื่องศัพท์ รู้ว่าคำนั้นคำนี้น่าจะได้ใช้ในกรณีนั้นกรณีนี้ หรือมีคำเหมือนอื่นๆ ที่สามารถแทนกันได้ เพราะฉะนั้นเมื่อคณะมอบหมายให้สอนดิฉันก็เต็มใจและอยากเรียนไปพร้อมๆ กับเด็ก ดิฉันสอนวิชา Technical English มาประมาณ 20 ปีแล้ว วิธีสร้างหลักสูตรคร่าวๆ ก็คือเราใช้ text ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านการเมือง การทูต และเศรษฐกิจ รวมทั้ง text ที่เกี่ยวกับเหตุการณ์การเมืองภายในประเทศที่ดังขึ้นมา เพื่อเด็กจะรู้จักคำศัพท์ใน context นั้นๆ เรื่อง text ที่เราใช้เกาะ ในตอนแรกเริ่มเราเกาะจาก textbook ทั่วๆ คือ ใช้ textbook ที่เขียนโดยปรมาจารย์ทางด้าน international relations ปรากฏว่านิสิตได้คำศัพท์ก็จริง แต่จับเนื้อหาไม่ได้ อ่านไป 5 ประโยคแล้วยังไม่เข้าใจเนื้อความเพราะยากและสับสน เพราะฉะนั้นดิฉันจึงต้องหันมาเกาะ current events แทน ผลพลอยได้ประการหนึ่งก็คือทำให้เด็กอ่านหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเข้าใจ คุยกับฝรั่งรู้เรื่อง ที่จบไปแล้วออกไปทำงานที่ Bangkok Post ที่ The Nation ก็มีมาก บางทีดิฉันก็หาข้อความมาจากนิตยสาร Times, Newsweek, New York Times, International Herald Tribune, Far Eastern Economic Review, Asia Week เหล่านี้บางครั้งก็นำมาจากหนังสือพิมพ์

ภาษาอังกฤษในประเทศเรา แต่ไม่ค่อยได้ใช้บ่อยนัก เพราะแม้ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษที่ดี มีฝรั่งเข้ามา เรียบร้อยแล้วก็ตาม เขาก็แก้แต่ grammar ไม่ได้แก้ style ดิฉันก็ชอบใช้ text จากนิตยสารต่างประเทศที่ได้กล่าวมาแล้ว หรือบางทีถ้ามีโอกาสไปเมืองนอก ได้เห็น Financial Times ของอังกฤษก็ถ่ายเอกสารมาใช้สอน เพราะชอบวิธีวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาของเขาซึ่งแตกต่างไปจากของอเมริกัน

- เมื่อครูนี้อาจารย์พูดว่านิสิตมีปัญหาในการอ่าน text ขอความกรุณาอาจารย์อธิบายเพิ่มเติมถึงปัญหาดังกล่าวได้ไหมคะ

- ปัญหาแรกคงเป็นปัญหาด้านตัวผู้เรียนเอง เด็กไทยของเรานี้จะหาที่เก่งภาษาอังกฤษจริง ๆ ตั้งแต่ระดับมัธยมไม่ค่อยมี แม้กระทั่งเด็กที่จบจากโรงเรียนจำพวกคอนเวนต์ภาษาก็ไม่ได้ดีมากไปกว่าคนอื่น ๆ เด็กไทยในที่นี้ดิฉันหมายถึงผู้ที่ไม่ได้เรียน International School หรือไม่ได้เรียนหนังสือเมืองนอกนะคะ เพราะฉะนั้นในการอ่าน text เด็กของเราจึงมีนิสัยชอบเปิด dictionary หาคำที่ตัวเองไม่รู้ทุกคำ ซึ่งเป็นการยากลำบากและน่าเหนื่อยหน่าย ดิฉันจึงบอกให้เขาอ่าน text หลาย ๆ ครั้ง อย่างน้อย 2 ครั้ง โดยไม่ใช้ dictionary เลย จนกระทั่งเกิดความกระอักกระอ่วนถึงที่สุดแล้วคือเดาไม่ออกจริง ๆ จึงค่อยเปิดดูความหมายคำสำคัญต่าง ๆ ดิฉันได้ประสบการณ์จากตัวเอง คำหลายคำที่จำแม่นติดอยู่ในสมองก็เพราะเริ่มจากการที่เราไม่รู้จัก ไม่รู้ความหมาย เห็นสิบครั้งก็ไม่รู้แปลว่าอะไรทั้งสิบครั้ง พอครั้งที่ 11 ไปเปิดดูใน dictionary คราวนี้จำได้เลย ในทางตรงกันข้ามถ้าเราเปิด dictionary ทุกคำ เรากลับจำไม่ได้ นั่นคือปัญหาของตัวผู้เรียนนะคะ ที่นี้ก็มาถึงปัญหาของ text บ้าง text ทางสาขานี้ยาก ยกตัวอย่างเช่น text ของ Palmers Palmers เป็นปรมาจารย์ทาง International Relations เขาเขียนตำราวิชาการในฐานะที่เป็น

เจ้าของภาษา ใช้ style ใช้ syntax ในลักษณะเจ้าของภาษาจริง ๆ นอกจากนั้น ideas ที่เขาต้องการนำเสนอก็ยากสำหรับเด็กไทยไม่ว่าจะเป็นเรื่อง national interest หรือ foreign policy text ทางรัฐศาสตร์ไม่เหมือนกับ text ทางสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น ในทางเศรษฐศาสตร์ การลดค่าเงินทรมันมีเหตุผลมารองรับการกระทำ แต่ถ้ายุโรปตะวันออกล่มสลายนี้ดูเหมือนไม่มีเหตุผลชัดเจนตายตัว support เป็น logic ที่เกิดจาก illogicality บางอย่าง นี่เป็นปัญหาด้านเนื้อหา เพราะฉะนั้นถ้าเด็กพื้นฐานทางภาษาไม่ดีอยู่แล้วก็ไม่สามารถฝ่าวงล้อมของภาษาเข้าไปถึงเนื้อหาของ concept นั้นได้เลย ดิฉันจึงหันมาใช้ text จากหนังสือพิมพ์และนิตยสารดังที่เรียนให้ทราบแล้วเมื่อสักครูนี้นี้แต่ก็ไม่ได้ทิ้ง text จาก textbook ไปเสียทีเดียว ดิฉันสอน Readings in International Relations III และ IV จะใช้ text จากหนังสือพิมพ์ไปสักกระยะหนึ่ง พอถึง course IV จึงเริ่มใส่ Text ยาก ๆ ลงไปบ้าง ซึ่งดิฉันคิดว่าดีกว่าที่จะเริ่มด้วยของยากเลยตั้งแต่ต้น เด็กจะห่อและไม่สนุก คนสอนจะพลอยหมดสนุกไปด้วย

- ไม่ทราบว่าคุณอาจารย์สร้างบทเรียนจาก text เหล่านี้ได้อย่างไรคะ

- หลายวิธีค่ะ วิธีหนึ่งคือสร้างด้วยคำถามที่เกาะเนื้อหา อีกวิธีหนึ่งคือเกาะศัพท์ vocabulary และ terminology ต่าง ๆ ดิฉันจะขีดเส้นใต้ ๆ คำศัพท์ที่ต้องการให้แปล คำศัพท์บางคำมีหลายความหมายใช้ใน context ต่าง ๆ ดิฉันก็จะให้นิสิตแปลหรืออธิบายใน context ของ current events นั้น ๆ ในปีนี้ (พ.ศ. 2533) ดิฉันได้ text ดีมา 4 text เป็น text ที่ได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์วิวัฒน์ text ทั้ง 4 เน้นภาษาในแง่มุมต่าง ๆ กัน เช่น ภาษาหนังสือพิมพ์ ภาษาวิชาการ ภาษาปรัชญา ภาษากฎหมาย text ทางปรัชญาเป็นข้อเขียนของนักเขียนญี่ปุ่น เรื่อง The End of History เป็นประเด็นสำคัญมากทาง Social

Science เขากล่าวว่าต่อไปนี่โลกจะไม่มีประวัติศาสตร์อีกแล้ว และการไม่มีประวัติศาสตร์จะมีผลต่อการวางนโยบายต่างๆ บอกตามตรงว่าภาษายากมาก นอกจากนั้นการเสนอความคิดก็ยากเช่นกัน ส่วน text ทางกฎหมาย ก็มีการอ้างสนธิสัญญา มีพวก legal term ที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กรัฐศาสตร์มาก เช่น belligerent parties, reconciliation, legal dispute คำเหล่านี้เป็นภาษาเฉพาะทางด้านนี้เลย

- สรุปแล้วลักษณะของ exercise จึงอยู่ในรูปแบบของการถามเนื้อความและความหมายของศัพท์

- จริง ๆ แล้ว exercise ประจำอาทิตย์ไม่มี เพราะครูไม่มีเวลาตรวจ course ที่สอนอยู่มีนักเรียน 30 คน ดิฉันเคยให้ทำการบ้านติด ๆ กัน 2 ครั้ง แต่แล้วก็ทราบว่าเขาขาด capacity คือไม่มีเวลา จะให้คนอื่นตรวจแทนก็ไม่ได้เพราะเราต้องการดูว่าเด็กทำผิดตรงไหนบ้าง ตามหลักแล้วดิฉันคิดว่าเด็กควรจะได้อ่านงานชิ้นยาวอาทิตย์ละ 1 ชิ้น โดยอาจารย์แก้ที่ผิดทุกคน อธิบายทุกคำ โดยวิธีนั้นภาษาอังกฤษจะดีขึ้นอย่างแน่นอน แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ดิฉันจึงเสี่ยงมาใช้ในการสอบย่อยในห้องแทน เทอมละ 4 ครั้ง ถือเป็นการตรวจไปด้วย ปีนี้เรามีนิสิตปริญญาเอกจากแคนาดามาช่วย นิสิตส่งงานไปให้เขาตรวจ นำส่งสารเขามาก เพราะนิสิตเขียนผิดจนเขาไม่ทราบจะแก้อย่างไร ถ้าจะแก้กันให้ได้ผลจริง ๆ ต้องเรียกมาอธิบาย เพราะฉะนั้นในแง่ของการเรียนการสอนวิชานี้เด็กเกือบไม่ได้ประโยชน์อะไร แต่สิ่งที่เขาได้กลับเป็น awareness ว่าตนไม่รู้อะไรหรือมีช่องทางที่จะไปขอความช่วยเหลือจากที่ไหน เราวัดผลได้ตอนที่เรายกออกไปทำงานแล้วสัก 2-3 ปี หลายคนไปเป็นนักข่าวที่มีความสามารถของ Bangkok Post และ The Nation เขาไปเติบโตในที่ทำงาน โดยได้สิ่งที่เราให้ไว้เป็น guideline

- มีกิจกรรมในชั้นเรียน หรือ project อะไรที่ต้องส่งบ้างหรือเปล่าคะ

- กิจกรรมส่วนใหญ่เป็น lecture ซึ่งก็คือการอ่าน อธิบายเนื้อความและพูดถึง structure ของประโยคด้วย มิฉะนั้นอาจจะอ่าน text ไม่เข้าใจ และในกรณีที่มีอาจารย์ของโครงการ American Studies ผ่านมาก็ได้ จัดให้มี lecture พิเศษโดยอาจารย์ท่านนั้น ๆ หรือ บางครั้งเราก็เชิญเจ้าของภาษามาบรรยาย เราเชิญท่านเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย (คนเก่า) มาบรรยาย current events ต่าง ๆ ให้นิสิตของเราฟังมาเป็นประจำ 2 ปีแล้ว ท่านเป็นผู้มีประสบการณ์กว้างไกลและเชี่ยวชาญด้านการทูตมากและดิฉันยังได้เชิญคนไทยมาเป็นผู้บรรยายด้วย เท่าที่ผ่านมาได้เชิญนักเรียนไทยที่เรียนหนังสืออยู่เมืองนอก มาพูดเรื่องการเตรียมตัวไปเข้ามหาวิทยาลัยในอเมริกา ให้นิสิตฟัง นอกจาก lecture เหล่านี้แล้วดิฉันยังจัดให้มี report ในลักษณะของ panel discussion โดยเลือกนิสิตขึ้นมา 5-7 คน คนที่ภาษาดีก็จะ report ได้ดี ส่วนคนที่ไม่ค่อยเก่งดิฉันก็ให้เขาเป็น moderator ไป คราวที่แล้วให้มา report เรื่องหนังสือดีที่อ่านมา ขณะที่นิสิต report ดิฉันก็จด note ไปด้วย หลังจากนั้นก็นำมาชี้ให้ดูกันว่ามิใช่ข้อดีข้อเสียอย่างไร บางครั้งก็พิมพ์คำตอบของคนเก่ง ๆ แจกให้ดูในห้องว่าเขาเขียนอย่างไร ทำไม่จึงใช้ศัพท์คำนั้นคำนี้ แต่ส่วน project ที่จะต้องส่งทุกคนคือ paper ซึ่งต้องเรียนตามตรงว่าวัดอะไรไม่ได้เพราะนิสิตลอกจาก text มาส่ง ในที่สุดต้องตัดคะแนน paper ทิ้งไปเลย 20 คะแนน แต่ยังเป็น requirement ที่ต้องส่งทุกคน นิสิตเลือกทำเพียง 1 หัวข้อจาก 10 หัวข้อ คราวก่อนเป็นหัวข้อเกี่ยวกับ Eastern Europe คนที่ภาษาดีจริง ๆ ดิฉันก็สนับสนุนโดยพยายามชักชวนให้มาเขียนบทความคือเรามีเงินเบ็ดเตล็ดปีละหนึ่งหมื่นจากเงินช่วยเหลือ

ที่ USIS ให้มาและยังใช้ไม่หมด เราก็นำเงินเหล่านั้นมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการพิมพ์บทความ นิสิตได้คำตอบแทนและได้ความภูมิใจ บทความเหล่านี้วางขายในห้องสมุดของคณะและแจกตามงานสัมมนา Teachers' Training ของ American Studies ยอดพิมพ์ไม่มากค่ะ แต่เป็นการให้กำลังใจกันมากกว่า

- เป็นบทความภาษาอังกฤษใช้ใหม่ค่ะ
- บทความชิ้นแรก ๆ เป็นภาษาไทยค่ะ เพิ่งจะลองเป็นภาษาอังกฤษครั้งแรกกับนิสิต International Relations คนหนึ่งที่เก่งมาก

- ขอย้อนกลับไปว่าการประเมินผลสักนิคินะคะ ไม่ทราบว่าคุณอาจารย์ประเมินผลอย่างไรคะ

- 40 : 60 คือ mid term 40 final 60 หรือบางทีก็เป็น 30 : 50 โดยมีคะแนนของ Quiz 20 ไม่มีคะแนนการเข้าชั้นเรียนค่ะ อยากสร้างความรู้สึกที่ดี อยากให้นิสิตมาเรียนเพราะเขาเห็นประโยชน์ แต่ถ้าขาดติด ๆ กันสัก 4 ครั้งนี้ ดิฉันไม่ยอมแล้วนะคะ

- เท่าที่ฟังจากอาจารย์ รู้สึกว่า course ของอาจารย์จะเน้นทักษะมากนะคะ

- เป็นความจำเป็นค่ะ เพราะเด็กของเราเมื่อจบออกไปแล้วจะต้องไปอยู่ในตำแหน่งที่ต้องใช้ภาษาตลอดเวลา แต่ถ้าเขาไม่มีโอกาสไปเรียนเมืองนอก เขาก็จะไม่มีโอกาส enlighten ตัวเองด้านภาษาเลย ปีนี้บัณฑิตเกียรตินิยมอันดับหนึ่งของเราสอบเข้ากระทรวงต่างประเทศได้ เป็นเลขาท่านอธิบดีทีเดียว และที่น่าภูมิใจคือเท่าที่ดิฉันสังเกตดูจากการเดินทาง

ไปสถานทูตไทยในต่างประเทศดิฉันมักจะได้พบได้เห็นนิสิตเก่าของเราปฏิบัติหน้าที่อย่างดีเยี่ยม เหมือนคนที่ได้รับการฝึกตั้งแต่เด็ก ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา การเตรียมงาน หรือการเข้าผู้ใหญ่

- วิชานี้เป็นวิชาบังคับของนิสิตสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือเปล่าคะ

- ไม่ใช่ค่ะ แต่เป็นวิชาที่เราต้องการให้ลงเรียนเด็กแผนกอื่นที่สนใจก็มาลงเรียนได้ เขาก็มาเรียนกัน เพราะรู้ว่ามีความหมายสำหรับการเรียนต่อและการทำงาน

ผู้สัมภาษณ์ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร เป็นอย่างยิ่งที่กรุณาใช้เวลาเล่าประสบการณ์ของท่านในการสอนภาษาอังกฤษระดับปีที่ 2 และ 3 ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในเรื่องหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมทั้งในและนอกห้องเรียน และการประเมินผล ผู้สัมภาษณ์หวังว่าบทความนี้จะเป็แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับเฉพาะสาขาวิชาในประเทศไทยให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัลยาพร นาวิการ

ปิยนารถ พิภทองพรรณ

ผู้สัมภาษณ์

วัลยาพร นาวิการ ถอดเทปและเรียบเรียง